

67 7 2307

Westerweel groep

'Laat ze maar lekker zweten'

Door Enno van der Eerden

Henny de Haan-Kouffeld verleende tijdens de bezetting hulp aan onderduikers. Met haar toenmalige echtgenoot Frans Gerritsen was ze betrokken bij de vluchtroutes van de Palestina-pioniers. Sinds begin jaren '90 is ze verbonden aan het Contactblad als samenstelster van de puzzelpagina.

INTERVIEW

Mevrouw Henny de Haan-Kouffeld

Het moeten er vele honderden zijn. Misschien wel meer. Henny de Haan-Kouffeld (1919) heeft er geen idee meer van hoeveel kruiswoordpuzzels, cryptogrammen, doorlopers en andere woordraadsels ze in haar leven heeft ontworpen. 'Wat ik wel weet is dat ik op zeker moment zoveel puzzels had opgelost dat ik dacht: 'ik kan ze zelf ook maken en waarschijnlijk minstens zo goed als de puzzels die ik tegenkom in kranten, tijdschriften en huis-aan-huisbladen.' Taalgevoel, zo vertelt ze, had ze al van jongs af aan. Frans, Duits en Engels gingen haar makkelijk af. Onlangs nog liep ze de afstudeerscriptie van haar kleindochter na op stijl en spelling. Ook heeft ze haar hele leven veel gelezen. Frederik van Eeden is een naam die haar te binnen schiet. Of de nu vergeten Belgische schrijfster Alice Nahon. En altijd veel poëzie.

Denksport

Ze stuurde een paar puzzels op naar een gespecialiseerd tijdschrift, dat onmiddellijk enthousiast reageerde en om meer bijdragen vroeg. Zo'n dertig jaar lang leverde ze met vaste regelmaat cryptogrammen en andere taalpuzzels aan bladen als *Denksport*, totdat in de eerste helft van de jaren '90 ook het *Contactblad* van de Stichting 1940-1945 zich meldde. 'De redactie had tegen me gezegd dat ik de lezers maar eens lekker moest laten zweten', herinnert ze zich. 'Maar ik had ze gewaarschuwd dat cryptogrammen lastig zijn. De over het algemeen wat oudere lezers van het *Contactblad* zouden daar waarschijnlijk niet aan beginnen. Zeker als ze er geen ervaring mee hadden.' De respons was inderdaad mager. Dat veranderde toen op de puzzelpagina een kruiswoordraadsel of een doorloper werd afgedrukt. Nog geen paar dagen na verschijning van het nieuwe nummer werd ze al gebeld door een redacteur met het bericht dat er nog nooit zoveel oplossingen binnen waren gekomen.

Palestina-pioniers

Henny Kouffeld, opgegroeid in Zeist, was nauwelijks twintig toen ze kort voor de oorlog in het huwelijk trad met de vijf jaar oudere Frans Gerritsen. (Later zou ze van hem scheiden en opnieuw trouwen met de onderwijzer en kinderboekenschrijver Syte de Haan.) Het jonge echtpaar Gerritsen sloot zich aan bij de JVA, de Jongeren Vredesactie, en raakte na de Duitse inval al snel met een tiental gelijkgestemden betrokken bij illegale activiteiten.

In hun woning in Haarlem namen ze tijdelijk joodse onderduikers op voor wie een veilig adres werd gezocht. Frans Gerritsen was vanwege zijn grafische achtergrond uitstekend in staat tot het vervalsen van documenten. Daarvan maakten onder anderen de Palestina-pioniers gebruik die via Franse vluchtroutes Europa trachtten te ontvluchten. Kouffeld hielp hen bij het op de trein zetten. Ze overhandigde vlak voor het instappen de reisdocumenten en nam de Nederlandse papieren mee terug naar huis.

Ondanks de geboorte van een tweeling in 1942 (in 1945 en 1949 volgden nog twee kinderen) zetten ze hun ondergrondse activiteiten voort. Ze kwamen in contact met de groep rond Joop Westerweel. Gerritsen was onder meer nauw betrokken bij bevrijdingsacties van gevangenen uit Westerbork en Vught.

Yad Vashem

Henny de Haan-Kouffeld verklaart dat ze nooit de behoefte heeft gevoeld haar eigen oorlogservaringen op schrift te stellen. 'Ik heb altijd veel meer waarde gehecht aan het onderhouden van contacten met de Palestina-gangers van weleer. Ik spreek ze nog regelmatig en heb ze verschillende malen opgezocht in Israël en zij mij. In de beginjaren, toen alles nog opgebouwd moest worden, heb ik daar nog stenen lopen sjouwen.'

De laatste jaren hebben een aantal pioniers hun herinneringen uit die tijd vastgelegd. De boekpresentatie van Letty Ben-Heled in Israël kon ze helaas niet bijwonen. Wel was ze in Westerbork, toen Paul Siegel zijn memoires, *Locomotieven trekken wagons*, presenteerde, waarin hij aandacht besteedde aan bovenvermelde illegale activiteiten. In 1964 kregen Frans Gerritsen en Henny de Haan-Kouffeld hiervoor beiden de Yad Vashem onderscheiding uitgereikt.